ה (א) וְאַחַר בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֶל־פַּרְעֹה כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שַׁלַּח אֶת־עַמִּי וְיָחֹגּוּ לִי בַּמִּדְבָּר:

א וּבָתַר כֵּין, עָאלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, וַאֲמַרוּ, לְפַרְעֹה: כִּדְנַן אֲמַר יְיָ, אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל, שַׁלַּח יָת עַמִּי, וְיֵיחֲגוּן קֳדָמַי בְּמַדְבְּרָא.

רש״י ◂ וְאַחַר בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וגו׳: ... אֲבָל הַזְּקֵנִים נִשְׁמְטוּ אֶחָד אֶחָד ... עַד שֶׁנִּשְׁמְטוּ כֻּלָּם קוֹדֶם שֶׁהִגִּיעוּ לַפַּלְטִין לְפִי שֶׁיָּרְאוּ לָלֶכֶת וּבְסִינַי נִפְרַע לָהֶם וְנִגַּשׁ מֹשֶׁה לְבַדּוֹ וְהֵם לֹא יִגָּשׁוּ הֶחֱזִירָן לַאֲחוֹרֵיהֶם:

(ב) וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה מִי יְהוָה אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקֹלוֹ לְשַׁלַּח אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַעְתִּי אֶת־יְהוָה וְגַם אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלֵּחַ:

ב וַאֲמַר פַּרְעֹה: שְׁמָא דַייָ לָא אִתְגְּלִי לִי דְּאֲקַבֵּיל לְמֵימְרֵיהּ, לְשַׁלָּחָא יָת יִשְׂרָאֵל: לָא אִתְגְּלִי לִי שְׁמָא דַייָ, וְאַף יָת יִשְׂרָאֵל לָא אֲשַׁלַּח.

(ג) וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי הָעִבְרִים נִקְרָא עָלֵינוּ נֵלְכָה נָּא דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְנִזְבְּחָה לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ פֶּן־יִפְגָּעֵנוּ בַּדֶּבֶר אוֹ בֶחָרֶב:

ג וַאֲמַרוּ, אֱלָהָא דִּיהוּדָאֵי אִתְגְּלִי עֲלַנָא; נֵיזִיל כְּעַן מַהְלַךְ תְּלָתָא יוֹמִין בְּמַדְבְּרָא, וּנְדַבַּח קֳדָם יְיָ אֱלָהַנָא דִּלְמָא יְעָרְעִנָנָא, בְּמוֹתָא אוֹ בְקִטּוֹל.

רש״י ◂ פֶּן יִפְגָּעֵנוּ: פֶּן יִפְגָּעֲךָ ... הָיוּ צְרִיכִים לוֹמַר אֶלָּא שֶׁחָלְקוּ כָּבוֹד לַמַּלְכוּת פְּגִיעָה זוֹ לְשׁוֹן מִקְרֵה מָוֶת הוּא:

(ד) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֶלֶךְ מִצְרַיִם לָמָּה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן תַּפְרִיעוּ אֶת־הָעָם מִמַּעֲשָׂיו לְכוּ לְסִבְלֹתֵיכֶם:

ד וַאֲמַר לְהוֹן, מַלְכָּא דְמִצְרַיִם, לְמָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, תְּבַטְּלוּן יָת עַמָּא מֵעֲבִידָתְהוֹן; אִיזִילוּ, לְפֻלְחָנְכוֹן.

רש״י ◂ תַּפְרִיעוּ אֶת הָעָם מִמַּעֲשָׂיו: תַּבְדִּילוּ וְתַרְחִיקוּ אוֹתָם מִמְּלַאכְתָּם שֶׁשּׁוֹמְעִין לָכֶם וּסְבוּרִים לָנוּחַ מִן הַמְּלָאכָה. וְכֵן פְּרָעֵהוּ אַל תַּעֲבָר בּוֹ רַחֲקֵהוּ. וְכֵן וַתִּפְרְעוּ כָל עֲצָתִי. כִּי פָרֻעַ הוּא נִרְחַק וְנִתְעַב: לְכוּ לְסִבְלֹתֵיכֶם: לְכוּ לִמְלַאכְתְּכֶם שֶׁיֵּשׁ לָכֶם לַעֲשׂוֹת בְּבָתֵּיכֶם. אֲבָל מְלֶאכֶת שִׁעְבּוּד מִצְרַיִם לֹא הָיְתָה עַל שִׁבְטוֹ שֶׁל לֵוִי וְתֵדַע לְךָ שֶׁהֲרֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יוֹצְאִים וּבָאִים שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת:

(ה) וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה הֵן־רַבִּים עַתָּה עַם הָאָרֶץ וְהִשְׁבַּתֶּם אֹתָם מִסִּבְלֹתָם:

ה וַאֲמַר פַּרְעֹה, הָא מְדַסְגִּיאִין כְּעַן עַמָּא דְאַרְעָא; וּתְבַטְּלוּן יָתְהוֹן, מִפֻּלְחָנְהוֹן.

רש״י ◂ הֵן רַבִּים עַתָּה עַם הָאָרֶץ: שֶׁהָעֲבוֹדָה מֻטֶּלֶת עֲלֵיהֶם וְאַתֶּם מַשְׁבִּיתִים אוֹתָם מִסִּבְלוֹתָם הֶפְסֵד גָּדוֹל הוּא זֶה:

(ו) וַיְצַו פַּרְעֹה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־הַנֹּגְשִׂים בָּעָם וְאֶת־שֹׁטְרָיו לֵאמֹר:

ו וּפַקֵּיד פַּרְעֹה, בְּיוֹמָא הַהוּא, יָת שִׁלְטוֹנֵי עַמָּא, וְיָת סָרְכוֹהִי לְמֵימָר.

רש״י ◂ הַנֹּגְשִׂים: מִצְרִיִּים הָיוּ וְהַשּׁוֹטְרִים הָיוּ יִשְׂרְאֵלִים הַנּוֹגֵשׂ מְמֻנֶּה עַל כַּמָּה שׁוֹטְרִים וְהַשּׁוֹטֵר מְמֻנֶּה לִרְדּוֹת בְּעוֹשֵׂי הַמְּלָאכָה:

(ז) לֹא תֹאסִפוּן לָתֵת תֶּבֶן לָעָם לִלְבֹּן הַלְּבֵנִים כִּתְמוֹל שִׁלְשֹׁם הֵם יֵלְכוּ וְקֹשְׁשׁוּ לָהֶם תֶּבֶן:

ז לָא תֵיסְפוּן לְמִתַּן תִּבְנָא לְעַמָּא, לְמִרְמֵי לִבְנִין כְּמֵאִתְמָלֵי וּמִדְּקַמּוֹהִי: אִנּוּן, יֵיזְלוּן, וְיִגְבְּבוּן לְהוֹן, תִּבְנָא.

רש״י ◂ תֶּבֶן: אשטובל״א הָיוּ גּוֹבְלִין אוֹתוֹ עִם הַטִּיט: לְבֵנִים: טיוול״ש בלע״ז שֶׁעוֹשִׂים מִטִּיט וּמְיַבְּשִׁין אוֹתָן בַּחַמָּה וְיֵשׁ שֶׁשּׂוֹרְפִין אוֹתָן בְּכִבְשָׁן: כִּתְמוֹל שִׁלְשֹׁם: כַּאֲשֶׁר הֱיִיתֶם עוֹשִׂים עַד הֵנָּה: וְקֹשְׁשׁוּ: וְלָקְטוּ:

(ח) וְאֶת־מַתְכֹּנֶת הַלְּבֵנִים אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים תְּמוֹל שִׁלְשֹׁם תָּשִׂימוּ עֲלֵיהֶם לֹא תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ כִּי־נִרְפִּים הֵם עַל־כֵּן הֵם צֹעֲקִים לֵאמֹר נֵלְכָה נִזְבְּחָה לֵאלֹהֵינוּ:

ח וְיָת סְכוֹם לִבְנַיָּא דְּאִנּוּן עָבְדִין מֵאִתְמָלֵי וּמִדְּקַמּוֹהִי, תְּמַנּוּן עֲלֵיהוֹן לָא תִמְנְעוּן, מִנֵּיהּ: אֲרֵי בַטְלָנִין אִנּוּן עַל כֵּין אִנּוּן מְצַוְּחִין לְמֵימָר, נֵיזִיל נְדַבַּח קֳדָם אֱלָהַנָא.

רש״י ◂ וְאֶת מַתְכֹּנֶת הַלְּבֵנִים: סְכוּם חֶשְׁבּוֹן הַלְּבֵנִים שֶׁהָיָה כָּל אֶחָד עוֹשֶׂה לַיּוֹם כְּשֶׁהָיָה הַתֶּבֶן נִתָּן לָהֶם אוֹתוֹ סְכוּם תָּשִׂימוּ עֲלֵיהֶם גַּם עַתָּה לְמַעַן תִּכְבַּד הָעֲבוֹדָה עֲלֵיהֶם: כִּי נִרְפִּים: מִן הָעֲבוֹדָה הֵם לְכָךְ לִבָּם פּוֹנֶה אֶל הַבַּטָּלָה וְצוֹעֲקִים לֵאמֹר נֵלְכָה וגו׳: מַתְכֹּנֶת: וְתֹכֶן לְבֵנִים. ... וְלוֹ נִתְכְּנוּ עֲלִילוֹת. אֶת הַכֶּסֶף הַמְּתֻכָּן. כֻּלָּם לְשׁוֹן חֶשְׁבּוֹן הֵם: נִרְפִּים: הַמְּלָאכָה רְפוּיָה בְּיָדָם וַעֲזוּבָה מֵהֶם וְהֵם נִרְפִּים ... מִמֶּנָּה רטר״יש בלע״ז:

(ט) תִּכְבַּד הָעֲבֹדָה עַל־הָאֲנָשִׁים וְיַעֲשׂוּ־בָהּ וְאַל־יִשְׁעוּ בְּדִבְרֵי־שָׁקֶר:

ט יִתְקַף פֻּלְחָנָא עַל גֻּבְרַיָּא, וְיִתְעַסְקוּן בַּהּ; וְלָא יִתְעַסְקוּן, בְּפִתְגָּמִין בְּטֵילִין.

רש״י ◂ וְאַל יִשְׁעוּ בְּדִבְרֵי שָׁקֶר: וְאַל יֶהְגּוּ וִידַבְּרוּ תָּמִיד בְּדִבְרֵי רוּחַ לֵאמֹר נֵלְכָה נִזְבְּחָה. וְדוֹמֶה לוֹ וְאֶשְׁעָה בְחֻקֶּיךָ תָמִיד. לְמִשְׁלֵי וּלְמִשְׁנַי וּלְשׁוּעִין. וְאֶשְׁתַּעְיָה. וְרֵא״ם מְתַרְגֵּם לוֹמַר וְאַל יִשְׁעוּ לְ׳ וַיִּשַׁע ה׳ אֶל הֶבֶל וגו׳ וְאֶל קַיִן וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה ... לֹא פָנָה ... אִם כֵּן הָיָה לוֹ לִכְתּוֹב וְעַל יִשְׁעוּ אֶל דִּבְרֵי שָׁקֶר ... כִּי כֵן גִּזְרַת כֻּלָּם. יִשְׁעָה הָאָדָם עַל עוֹשֵׂהוּ. ... קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל. וְלֹא שָׁעוּ אֶל הַמִּזְבְּחוֹת. וְלֹא מָצָאתִי שֶׁמּוּשׁ ... בֵּי״ת סְמוּכָה לְאַחֲרֶיהָ אֲבָל אַחֵר לְשׁוֹן דִּבּוּר כְּמִתְעַסֵּק ... לְדָבָר בְּדָבָר נוֹפֵל לְשׁוֹן שִׁמּוּשׁ בֵּי״ת כְּגוֹן הַנִּדְבָּרִים בָּךְ. וַתְּדַבֵּר ... מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה. הַמַּלְאָךְ הַדּוֹבֵר בִּי. לְדַבֵּר בָּךְ. וַאֲדַבְּרָה בְּעֵדוֹתֶיךָ. אַף כָּאן אַל יִשְׁעוּ בְּדִבְרֵי שָׁקֶר אַל יִהְיוּ נִדְבָּרִים בְּדִבְרֵי שָׁוְא וַהֲבַאי:

(י) וַיֵּצְאוּ נֹגְשֵׂי הָעָם וְשֹׁטְרָיו וַיֹּאמְרוּ אֶל־הָעָם לֵאמֹר כֹּה אָמַר פַּרְעֹה אֵינֶנִּי נֹתֵן לָכֶם תֶּבֶן:

י וּנְפַקוּ שִׁלְטוֹנֵי עַמָּא, וְסָרְכוֹהִי, וַאֲמַרוּ לְעַמָּא, לְמֵימָר: כִּדְנַן אֲמַר פַּרְעֹה, לֵית אֲנָא יָהֵיב לְכוֹן תִּבְנָא.

(יא) אַתֶּם לְכוּ קְחוּ לָכֶם תֶּבֶן מֵאֲשֶׁר תִּמְצָאוּ כִּי אֵין נִגְרָע מֵעֲבֹדַתְכֶם דָּבָר:

יא אַתּוּן, אִיזִילוּ סַבוּ לְכוֹן תִּבְנָא, מֵאֲתַר, דְּתַשְׁכְּחוּן: אֲרֵי לָא יִתְמְנַע מִפֻּלְחָנְכוֹן, מִדְּעַם.

רש״י ◂ אַתֶּם לְכוּ קְחוּ לָכֶם תֶּבֶן: ... וּצְרִיכִים אַתֶּם לֵילֵךְ בִּזְרִיזוּת: כִּי אֵין נִגְרָע: דָּבָר מִכָּל סְכוּם לְבֵנִים שֶׁהֱיִיתֶם עוֹשִׂים לַיּוֹם בִּהְיוֹת הַתֶּבֶן נִתָּן לָכֶם מְזֻמָּן מִבֵּית הַמֶּלֶךְ:

(יב) וַיָּפֶץ הָעָם בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם לְקֹשֵׁשׁ קַשׁ לַתֶּבֶן:

יב וְאִתְבַּדַּר עַמָּא, בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרָיִם, לְגַבָּבָא גִּילֵי, לְתִבְנָא.

רש״י ◂ לְקֹשֵׁשׁ קַשׁ לַתֶּבֶן: לֶאֱסוֹף אֲסִפָה לִלְקוֹט לֶקֶט לְצוֹרֶךְ תֶּבֶן הַטִּיט: קַשׁ: לְשׁוֹן לִקּוּט עַל שֵׁם שֶׁדָּבָר הַמִּתְפַּזֵּר הוּא וְצָרִיךְ לְקוֹשְׁשׁוֹ קָרוּי קַשׁ בִּשְׁאָר מְקוֹמוֹת:

(יג) וְהַנֹּגְשִׂים אָצִים לֵאמֹר כַּלּוּ מַעֲשֵׂיכֶם דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ כַּאֲשֶׁר בִּהְיוֹת הַתֶּבֶן:

יג וְשִׁלְטוֹנַיָּא, דָּחֲקִין לְמֵימָר: אַשְׁלִימוּ עֲבִידָתְכוֹן פִּתְגָּם יוֹם בְּיוֹמֵיהּ, כְּמָא דַּהֲוֵיתוּן עָבְדִין כַּד מִתְיְהֵיב לְכוֹן תִּבְנָא.

רש״י ◂ אָצִים: דּוֹחֲקִים: דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ: חֶשְׁבּוֹן שֶׁל כָּל יוֹם כַּלּוּ בְּיוֹמוֹ כַּאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם בִּהְיוֹת הַתֶּבֶן מוּכָן:

(יד) וַיֻּכּוּ שֹׁטְרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־שָׂמוּ עֲלֵהֶם נֹגְשֵׂי פַרְעֹה לֵאמֹר מַדּוּעַ לֹא כִלִּיתֶם חָקְכֶם לִלְבֹּן כִּתְמוֹל שִׁלְשֹׁם גַּם־תְּמוֹל גַּם־הַיּוֹם:

יד וּלְקוֹ, סָרְכֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, דְּמַנִּיאוּ עֲלֵיהוֹן, שִׁלְטוֹנֵי פַרְעֹה לְמֵימָר: מִדֵּין לָא אַשְׁלֵימְתּוּן גְּזֵירַתְכוֹן לְבַנִין, לְמִרְמֵי כְּמֵאִתְמָלֵי וּמִדְּקַמּוֹהִי אַף תְּמָלֵי, אַף יוֹמָא דֵין.

רש״י ◂ וַיֻּכּוּ שֹׁטְרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: הַשּׁוֹטְרִים יִשְׂרְאֵלִים הָיוּ וְחָסִים עַל חַבְרֵיהֶם מִלְּדָחְקָם וּכְשֶׁהָיוּ מַשְׁלִימִין הַלְּבֵנִים לַנּוֹגְשִׂים שֶׁהֵם מִצְרִיִּים וְהָיָה חָסֵר מִן הַסְּכוּם הָיוּ מַלְקִין אוֹתָם עַל שֶׁלֹּא דָּחֲקוּ אֶת עוֹשֵׂי הַמְּלָאכָה. לְפִיכָךְ זָכוּ אוֹתָן שׁוֹטְרִים לִהְיוֹת סַנְהֶדְרִין וְנֶאֱצַל מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עַל מֹשֶׁה וְהוּשַׂם עֲלֵיהֶם שֶׁנֶּאֱמַר אֶסְפָה לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאוֹתָן שֶׁיָּדַעְתָּ הַטּוֹבָה שֶׁעָשׂוּ בְּמִצְרַיִם כִּי הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשׁוֹטְרָיו: וַיֻּכּוּ שֹׁטְרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: אֲשֶׁר שָׂמוּ נֹגְשֵׂי פַרְעֹה אוֹתָם לְשׁוֹטְרִים עֲלֵיהֶם: לֵאמֹר מַדּוּעַ וגו׳: לָמָּה וַיֻּכּוּ שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים לָהֶם מַדּוּעַ לֹא כִלִּיתֶם גַּם הַיּוֹם חֹק הַקָּצוּב עֲלֵיכֶם לִלְבּוֹן כִּתְמוֹל הַשְּׁלִישִׁי שֶׁהוּא יוֹם שֶׁלְּפְנֵי אֶתְמוֹל וְהוּא הָיָה בִּהְיוֹת הַתֶּבֶן נִתָּן לָהֶם: וַיֻּכּוּ: לְשׁוֹן וַיּוּפְעֲלוּ הֻכּוּ מִיַּד אֲחֵרִים. הַנּוֹגְשִׂים הִכּוּם:

(טו) וַיָּבֹאוּ שֹׁטְרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּצְעֲקוּ אֶל־פַּרְעֹה לֵאמֹר לָמָּה תַעֲשֶׂה כֹה לַעֲבָדֶיךָ:

טו וַאֲתוֹ, סָרְכֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּצְוַחוּ קֳדָם פַּרְעֹה, לְמֵימָר: לְמָא מִתְעֲבֵיד כְּדֵין, לְעַבְדָךְ.

(טז) תֶּבֶן אֵין נִתָּן לַעֲבָדֶיךָ וּלְבֵנִים אֹמְרִים לָנוּ עֲשׂוּ וְהִנֵּה עֲבָדֶיךָ מֻכִּים וְחָטָאת עַמֶּךָ:

טז תִּבְנָא, לָא מִתְיְהֵיב לְעַבְדָךְ, וּלְבֵנַיָּא אָמְרִין לַנָא, עֲבִידוּ; וְהָא עַבְדָךְ לְקַן, וְחָטַן עֲלֵיהוֹן עַמָּךְ.

רש״י ◂ וּלְבֵנִים אֹמְרִים לָנוּ עֲשׂוּ: הַנּוֹגְשִׂים אוֹמְרִים לָנוּ עֲשׂוּ לְבֵנִים כְּמִנְיָן הָרִאשׁוֹן: וְחָטָאת עַמֶּךָ: אִלּוּ הָיָה נָקוּד פַּתָּח הָיִיתִי אוֹמֵר שֶׁהוּא דָּבוּק וְדָבָר זֶה חַטַּאת עַמְּךָ הוּא וְעַכְשָׁיו שֶׁהוּא קָמָץ שֵׁם דָּבָר הוּא וְכָךְ פֵּרוּשׁוֹ וְדָבָר זֶה מֵבִיא חַטָּאת עַל עַמְּךָ כְּאִלּוּ כָּתוּב וְחַטָּאת לְעַמְּךָ כְּמוֹ כְּבֹאֲנָה בֵּית לֶחֶם שֶׁהוּא כְּמוֹ לְבֵית לֶחֶם וְכֵן הַרְבֵּה:

(יז) וַיֹּאמֶר נִרְפִּים אַתֶּם נִרְפִּים עַל־כֵּן אַתֶּם אֹמְרִים נֵלְכָה נִזְבְּחָה לַיהוָה:

יז וַאֲמַר בַּטְלָנִין אַתּוּן, בַּטְלָנִין; עַל כֵּין אַתּוּן אָמְרִין, נֵיזִיל נְדַבַּח קֳדָם יְיָ.

(יח) וְעַתָּה לְכוּ עִבְדוּ וְתֶבֶן לֹא־יִנָּתֵן לָכֶם וְתֹכֶן לְבֵנִים תִּתֵּנוּ:

יח וּכְעַן אִיזִילוּ פְּלַחוּ, וְתִבְנָא לָא יִתְיְהֵיב לְכוֹן; וּסְכוֹם לִבְנַיָּא, תִּתְּנוּן.

רש״י ◂ וְתֹכֶן לְבֵנִים: חֶשְׁבּוֹן הַלְּבֵנִים ... כְּמוֹ שֶׁאָמַר בְּעִנְיַן וַיְצוּרוּ וַיִּמְנוּ וְכֵן אֶת הַכֶּסֶף הַמְּתֻכָּן הַמָּנוּי ... אֶת הַכֶּסֶף:

(יט) וַיִּרְאוּ שֹׁטְרֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֹתָם בְּרָע לֵאמֹר לֹא־תִגְרְעוּ מִלִּבְנֵיכֶם דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ:

יט וַחֲזוֹ סָרְכֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, יָתְהוֹן בְּבִישׁ לְמֵימָר: לָא תִמְנְעוּן מִלִּבְנֵיכוֹן, פִּתְגָּם יוֹם בְּיוֹמֵיהּ.

רש״י ◂ וַיִּרְאוּ שֹׁטְרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: אֶת חַבְרֵיהֶם הַנִּרְדִּים עַל יָדָם: בְּרָע: רָאוּ אוֹתָם בְּרָעָה וְצָרָה הַמּוֹצֵאת אוֹתָם בְּהַכְבִּידָם הָעֲבוֹדָה עֲלֵיהֶם לֵאמֹר לֹא תִגְרְעוּ וגו׳:

(כ) וַיִּפְגְּעוּ אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן נִצָּבִים לִקְרָאתָם בְּצֵאתָם מֵאֵת פַּרְעֹה:

כ וְעַרְעוּ יָת מֹשֶׁה וְיָת אַהֲרֹן, קָיְמִין לְקַדָּמוּתְהוֹן, בְּמִפַּקְהוֹן, מִלְּוָת פַּרְעֹה.

רש״י ◂ וַיִּפְגְּעוּ: אֲנָשִׁים מִיִּשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אַהֲרֹן וגו׳. וְרַבּוֹתֵינוּ דָּרְשׁוּ כָּל נִצִּים וְנִצָּבִים דָּתָן וַאֲבִירָם הָיוּ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם יָצְאוּ נִצָּבִים:

(כא) וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם יֵרֶא יְהוָה עֲלֵיכֶם וְיִשְׁפֹּט אֲשֶׁר הִבְאַשְׁתֶּם אֶת־רֵיחֵנוּ בְּעֵינֵי פַרְעֹה וּבְעֵינֵי עֲבָדָיו לָתֶת־חֶרֶב בְּיָדָם לְהָרְגֵנוּ:

כא וַאֲמַרוּ לְהוֹן, יִתְגְּלֵי יְיָ עֲלֵיכוֹן וְיִתְפְּרַע: דְּאַבְאֵשְׁתּוּן יָת רֵיחַנָא, בְּעֵינֵי פַרְעֹה וּבְעֵינֵי עַבְדּוֹהִי, לְמִתַּן חַרְבָּא בִּידֵיהוֹן, לְמִקְטְלַנָא.

(כב) וַיָּשָׁב מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וַיֹּאמַר אֲדֹנָי לָמָה הֲרֵעֹתָה לָעָם הַזֶּה לָמָּה זֶּה שְׁלַחְתָּנִי:

כב וְתָב מֹשֶׁה לִקְדָם יְיָ, וַאֲמַר: יְיָ, לְמָא אַבְאֵישְׁתָּא לְעַמָּא הָדֵין, לְמָא דְנַן, שְׁלַחְתָּנִי.

רש״י ◂ לָמָּה הֲרֵעֹתָה לָעָם הַזֶּה: וְאִם תֹּאמַר מָה אִכְפַּת לָךְ קוֹבֵל אֲנִי עַל שֶׁשְּׁלַחְתָּנִי:

(כג) וּמֵאָז בָּאתִי אֶל־פַּרְעֹה לְדַבֵּר בִּשְׁמֶךָ הֵרַע לָעָם הַזֶּה וְהַצֵּל לֹא־הִצַּלְתָּ אֶת־עַמֶּךָ:

כג וּמֵעִדָּן דְּעָאלִית לְוָת פַּרְעֹה, לְמַלָּלָא בִשְׁמָךְ, אַבְאֵישׁ, לְעַמָּא הָדֵין; וְשֵׁיזָבָא לָא שֵׁיזֵיבְתָּא, יָת עַמָּךְ.

רש״י ◂ הֵרַע: לְשׁוֹן הִפְעִיל הוּא הִרְבָּה רָעָה עֲלֵיהֶם. וְתַרְגּוּמוֹ אַבְאֵישׁ:

ו (א) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עַתָּה תִרְאֶה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לְפַרְעֹה כִּי בְיָד חֲזָקָה יְשַׁלְּחֵם וּבְיָד חֲזָקָה יְגָרְשֵׁם מֵאַרְצוֹ:

א וַאֲמַר יְיָ, לְמֹשֶׁה, כְּעַן תִּחְזֵי, דְּאַעֲבֵיד לְפַרְעֹה: אֲרֵי בִּיד תַּקִּיפָא, יְשַׁלְּחִנּוּן, וּבִיד תַּקִּיפָא, יְתָרְכִנּוּן מֵאַרְעֵיהּ.

רש״י ◂ עַתָּה תִרְאֶה וגו׳: הִרְהַרְתָּ עַל מִדּוֹתַי לֹא כְּאַבְרָהָם שֶׁאָמַרְתִּי לוֹ כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זֶרַע וְאַחַר כָּךְ ... הָהָר ... אַחֲרֵי מִדּוֹתַי. לְפִיכָךְ עַתָּה ... כִּי ... תִרְאֶה. הֶעָשׂוּי לְפַרְעֹה תִרְאֶה וְלֹא הֶעָשׂוּי לְמַלְכֵי שִׁבְעָה אוּמוֹת כְּשֶׁאֲבִיאֵם לָאָרֶץ: כִּי בְיָד חֲזָקָה יְשַׁלְּחֵם: מִפְּנֵי יָדִי הַחֲזָקָה שֶׁתֶּחֱזַק עַל פַּרְעֹה יְשַׁלְּחֵם: וּבְיָד חֲזָקָה יְגָרְשֵׁם מֵאַרְצוֹ: עַל כָּרְחָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְלֹא יַסְפִּיקוּ לַעֲשׂוֹת לָהֶם צֵדָה. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: (שמות יב לג) "וַתֶּחֱזַק מִצְרַיִם עַל הָעָם לְמַהֵר לְשַׁלְּחָם וגו׳":